

Svensk Turism AB

SVENSK TURISM AB

Box 3546

103 69 Stockholm

REMISSYTTRANDE

2023-05-23

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

LI2023/01786

Remissyttrande över utredningen Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet

Svensk Turism samlar den privata delen av svensk besöksnäring, det vill säga aktörer inom områdena resa, äta, bo, handla och göra. Svensk Turism ägs huvudsakligen av Visita, Svensk Handel, Transportföretagen, Passagerarrederierna och SJ.

Svensk Turism:

- är näringslivets samlade röst i turismfrågor.
- samlar besöksnäringens företag, formulerar näringens behov och är drivande i näringens hållbara tillväxt.
- är den naturliga samtalsparten i frågor som rör turism och näringsliv för beslutsfattare och politiker inom den svenska besöksnäringen.

Svensk Turism AB har tagit del av utredningen ”Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet”. Vi välkomnar utredningen och den grundliga genomlysning som gjorts av statens långsiktiga ansvar för flygplatssystemet och lämnar remissyttrande enligt nedan.

Synpunkter på rapporten

Turism stärker Sveriges varumärke och attraktivitet som land. Det gagnar investeringar, export och attraherande av kompetens. Lokalt skapar turism attraktiva platser för boende, besökare och företag. Turismen i Sverige omsätter årligen över hundra miljarder kronor och sysselsätter många människor, över hela landet, i en rad olika branscher och yrken. Med rätt förutsättningar kan Sverige stå sig i den internationella konkurrensen och turismens betydelse för landet stärkas.

Turism bygger per definition på förflyttning och ett attraktivt turismland är ett land med hög tillgänglighet vilket kräver robust fysisk infrastruktur, god transportförsörjning samt att sammankopplingen av olika trafikslag fungerar väl. Sverige är ett land med långa avstånd, beläget i norra Europa och Svensk Turism delar utredarens åsikt att flyget spelar en viktig roll för att möjliggöra snabba transporter som överbryggar långa fysiska avstånd och därigenom bidrar till nationell och internationell tillgänglighet.

Ett väl fungerande flygplatssystem i hela landet är av yttersta vikt för turismens och besöksnäringens fortsatta utveckling och en framgångsfaktor för att uppnå det turismpolitiska målet “Sverige ska ha en hållbar turism, med ett hållbart resande och en hållbar och konkurrenskraftig besöksnäring som växer och bidrar till sysselsättning och attraktiva platser för besökare, boende, företag och investeringar i hela landet.” Svensk Turism välkomnar därmed utredningens ambitioner för att förbättra det svenska flygplatssystemet och säkra en god tillgänglighet till och inom Sverige.

Svensk Turism AB

Nationellt basutbud av flygplatser

Svensk Turism delar utredarens åsikt att staten bör ha ansvar för att säkerställa en grundläggande interregional och internationell tillgänglighet och att staten även framgent bör ansvara för ett statligt basutbud av flygplatser. Svensk Turism delar också utredarens åsikt att statens roll bör vara att ta ansvar för att flyget och flygplatserna ges goda förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling så att medborgare och näringsliv kan räkna med en grundläggande tillgänglighet. Tillgängligheten till platsen är en förutsättning för turism och vetenskapen om att besökarna under en lång tid framöver kommer kunna ta sig till platsen är därför avgörande för att besöksnäringens företag ska kunna och våga investera och utveckla nya upplevelser och erbjudanden. Vid en eventuell justering av basutbudet är det därför av vikt att beakta hur dessa justeringar påverkar turism och besöksnäring i de regioner där förändringarna görs.

Svensk Turism lämnar inga synpunkter på vilka flygplatser som bör ingå i det nationella basutbudet. Vid en eventuell förändring bör dock bedömningsgrunder samt en utförlig redovisning av konsekvenserna för Swedavia AB klargöras. Oavsett om basutbudet kommer behållas eller justeras behöver eventuella justeringars påverkan på Swedavias finansiella ställning utredas. Om justeringarna innebär ökade kostnader för Swedavia AB ser vi att dessa riskerar att behöva finansieras genom höjda flygplatsavgifter, eftersom utredningen inte föreslår några förändringar i finansieringen av flyginfrastrukturen. För höga avgifter i relation till andra länder påverkar Sveriges konkurrenskraft och riskerar att minska flyglinjer till, från och inom Sverige med minskad tillgänglighet som följd.

Arlandas betydelse för internationell turism

Ur ett turistiskt perspektiv är det, vid eventuella justeringar av basutbudet, viktigt att säkerställa tillräckliga resurser till att utveckla Arlanda till en konkurrenskraftig storflygplats då turismen är starkt beroende av internationella besökares möjlighet att smidigt ta sig till och från Sverige. Utöver det är Arlanda förstås även en viktig knutpunkt för inrikesflyget och för både nationella och internationella besökares möjlighet att nå alla delar av Sverige. Svensk Turism vill därmed i sammanhanget lyfta vikten av att regeringen fortsatt bereder förslagen i utredningen "Arlanda flygplats – en plan för framtiden" (DS 2022:11).

Stöd till icke statliga flygplatser

Landets regionala flygplatser spelar en stor roll både för turismens utveckling, för arbetspendling och för det lokala näringslivets möjlighet att etablera och driva verksamhet över hela landet. Väl fungerande interregional flygtrafik möjliggör för både de internationella och nationella besökarna att ta sig vidare ut i landet och ända fram till sin slutdestination. Företag och andra aktörer runt om i landet arbetar intensivt med att utveckla attraktiva reseanledningar och nya säsonger med ökad tillväxt och sysselsättning i regionen som målsättning. En förutsättning för att lyckas i den ambitionen och för att våga satsa är förstås att besökarna på ett effektivt och klimatsmart sätt kan ta sig till destinationen.

Svensk Turism tillstryker förslaget om ökat stöd till flygplatser utanför det nationella basutbudet men lämnar inga synpunkter på vilka linjer som ska erhålla det statliga stödet. Vi konstaterar dock att bedömningsgrunderna behöver förtydligas för att säkerställa transparens och förutsägbarhet i det svenska flygplatssystemet. I avvägningen av vad som är viktiga flyglinjer ur ett näringslivsperspektiv behöver turismens och besöksnäringens behov och potential i regionen inkluderas.

Svensk Turism AB

Vi anser också att alla eventuella förändringar bör implementeras så snart som möjligt efter att beslut fattats. Detta för att undvika att flygplatser och företag i regionen hamnar i ett ovisst läge gällande förutsättningarna för sin affärsverksamhet.

I utredningen föreslås att det statliga stödet ska villkoras, Svensk Turism anser att den föreslagna riktningen mot hållbar och fossilfri verksamhet, god tillgänglighet, hög effektivitet och god beredskap är bra. Huruvida detta ska villkoras för det statliga stödet eller bäst nås genom andra styrmedel anser vi bör utredas ytterligare.

Ökat regionalt inflytande för flyglinjer med allmän trafikplikt och upphandlad flygtrafik

I utredningen belyser representanter för näringslivet att tillgången till en regional flygplats och dess linjeutbud många gånger är en förutsättning för etablering eller bibehållande av verksamhet i regionen. Svensk Turism vill understryka att detta i allra högsta grad gäller den del av näringslivet som har bäring på turism och besöksnäring. Turism och besöksnäring är platsbundet och *förutsättningar för konkurrenskraftig turism* behöver behandlas som ett eget argument i processen för att upphandla flyg.

Givet regionernas ansvar för den regionala utvecklingen och att tillgängligheten med olika trafikslag har stor betydelse för denna välkomnar Svensk Turism förslaget om ökat regionalt inflytande över allmän trafikplikt och upphandling. Vi tillstyrker också förslaget att Trafikverket fortsatt är behörig myndighet för beslut om flyglinjer med allmän trafikplikt och upphandling. Svensk Turism ser inget behov av destinationsbegränsningar utan menar att regionen själv bör tillåtas upphandla och finansiera de flyglinjer som de anser vara av vikt för den regionala utvecklingen. Regionerna har själva bäst kännedom om de lokala behoven och ambitionerna. Turismens och besöksnäringens behov är också dynamiska varför en flexibilitet är nödvändig. I sammanhanget vill vi t.ex. nämna att de stora industrietableringar som sker i Sverige kan komma att öka intresset för att besöka olika delar av Sverige, dels för exempelvis studiebesök och dels för att besöka familj och vänner som flyttat för att arbeta där.

Tillgänglighet till och från flygplatserna

En stor del av de resor som görs inom samt till och från Sverige innebär nyttjande av fler transportslag. Både flygplatser med internationell – och interregional trafik utgör en viktig del av infrastrukturen och måste planeras tillsammans med övriga trafikslag för ett sammanhållet transportsystem.

Besökarnas möjlighet att smidigt kunna fortsätta sin resa med tåg, buss, flyg, bil eller taxi har stor betydelse för turism och besöksnäring. Först när anslutningstrafiken fungerar väl finns rätt förutsättningar för en smidig helhetsupplevelse av resan till, från och inom Sverige. Detta behöver beaktas både i utredningen om statens ansvar för flygplatssystemet och i nationell plan för transportinfrastrukturen.

Flygtrafik med tillhörande flygplatser har i dagsläget en tendens att lämnas utanför det transportslagsövergripande perspektivet vilket leder till att den svenska transportinfrastrukturen inte nyttjas optimalt. Svensk Turism välkomnar därför förslaget om att luftfart lyfts in i nationell plan för transportsystemet.

Oavsett om det kommer vara ett villkor för statligt stöd eller inte så välkomnar Svensk Turism förslaget om god tillgänglighet genom ansluten kollektivtrafik och intermodalitet vid landets

Svensk Turism AB

flygplatser. Tyvärr såg vi att det kollektiva resandet till exempelvis Arlanda gick ner under första halvan av 2022, framför allt till förmån för egen bil. Det behövs en tydlig målsättning, aktivt arbete och effektiv styrning för att öka andelen kollektivt resande. Eftersom flygplatserna har begränsad rådighet över anslutande infrastruktur är en särskild prioritering i nationell plan för transportinfrastruktur samt i de regionala länsplanerna för infrastruktur möjligen den effektivaste vägen dit.

Omställning av luftfarten för en hållbar turism

Turism bygger som tidigare konstaterats per definition på förflyttning och klimatsmarta transporter är därför avgörande för en miljömässigt hållbar turism. Svensk Turism delar utredningens åsikt att flyget behöver ställa om snabbare för att bli hållbart och stödjer förslag för att flyget ska kunna utvecklas i linje med klimatmålet 2045 och flygbranschens egna ambitiösa målsättningar.

Svensk Turism välkomnar en ”Flygbränslekommission” som tar fram en plan för produktion och distribution av fossilfri energi för flygets behov liksom förslaget om att ta fram etappmål för svensk storskalig produktion av fossilfritt bränsle. Tillgången till fossilfritt bränsle är avgörande för att nå klimatmålet om nettonoll. I och med det globala styrmedlet ICAO:s Corsia samt de regelpaketet för flygets omställning som nu läggs fram inom EU kommer efterfrågan på fossilfritt bränsle att öka. Rätt förutsättningar för storskalig svensk produktion av fossilfritt bränsle blir därmed mycket angeläget.

Tack vare fortsatt teknikutveckling och innovation inom transportområdet banas vägen för en ny typ av hållbart resande med bland annat växande möjligheter för elektrifiering av flyget. Med detta i åtanke kommer betydelsen av ett tätt nät av flygplatser över hela landet öka då behovet av kortare avstånd mellan flygplatserna och möjlighet att gå ner och ladda flygplanen kommer att öka. Detta minskar också behovet av att bära extra flygbränsle. Förslag för alternativflygplatser menar vi därför behöver utvecklas mer.

Utöver omställningen av själva flyget vill vi återigen lyfta vikten av att flyget inkluderas i det trafikslagsövergripande perspektivet. Med ett sammanhållet transportsystem där sammankopplingen av olika trafikslag fungerar väl ges resenärerna möjlighet att välja det mest klimatsmarta alternativet för varje del av sin resa.

Avslutningsvis

Svensk Turism ser utredningen som ett bra steg på vägen mot en fungerande flygtrafik i hela landet. Med en väl fungerande flygtrafik har turism och besöksnäring goda förutsättningar att växa upp och fortsätta leverera attraktiva platser, jobb och skatteintäkter.

Jonas Siljhammar
Ordförande Svensk Turism AB

Linn Uggerud
Projektledare Svensk Turism AB